

LA INTEGRACIÓ LABORAL DE LA DONA AMB DISCAPACITAT

Elena Quintana Murci
Pedagoga i col·laboradora en projectes d'investigació a la UIB

El treball forma part integrant del procés d'independència econòmica, autoestima i reconeixement social. Les dones amb discapacitat han de rebre una formació que els permeti accedir a les oportunitats d'ocupació dins el mercat de treball (EDF, 1998).

Un primer apropament a la realitat

Quan ens referim a la situació de la dona amb discapacitat, l'entrada en el món laboral pren una importància més elevada i esdevé una de les principals eines que té per superar la barrera de la doble discriminació: la que li és determinada per la seva discapacitat i la seva condició de dona.

El comitè de dones de l'Organització Disabled People International (DPI) afirma: "les dones generalment estan discriminades per qüestions de gènere, però les dones amb discapacitat s'enfronten a una discriminació pel fet de ser dones i pel fet de tenir una discapacitat".

El treball és un dels mitjans més importants que té la dona amb discapacitat per assolir la seva independència tant personal com econòmica, i per tant la seva realització com a persona dins la societat.

L'anàlisi de gènere en els nostres estudis

En els diferents estudis i polítiques que s'han desenvolupat els darrers anys relatius a la integració laboral de les persones amb discapacitat es parla, generalment, de col·lectiu de persones amb disca-

pacitat, sense adonar-se del fet que cal incloure la perspectiva de gènere en el discurs.

El fet és que encara no hem assolit la igualtat d'oportunitats entre els homes i les dones. Trobam diferències en l'educació, l'accés al món laboral, el tracte, etc., i és per aquest motiu que es fa necessari incloure en qualsevol estudi i anàlisi que es faci dades desglossades per sexes. D'aquesta forma obtindrem una informació més completa i apropiada a la realitat que, per tant, ens permetrà dur a terme una intervenció més òptima i efectiva. Tal com afirmen Shum, Conde i Iglesias (1998, 20): "La no diferenciació denota una ignorància de la seva existència i considera les persones amb discapacitat com a éssers asexuals".

Així, la Comissió Europea assenyala la necessitat d'integrar la perspectiva de gènere, particularment en l'educació, la formació, la cultura, la ciència i els mitjans de comunicació per superar les imatges estereotipades sobre les dones i els homes, i la necessitat de canviar els comportaments, les actituds, les normes i els valors que defineixen els

rols de cada sexe en la societat i influeixen sobre aquests (Comissió Europea, 2001).

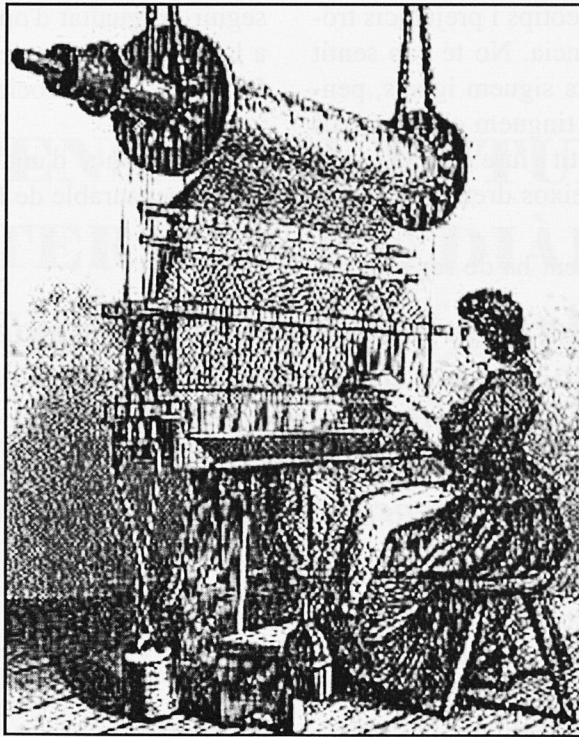
Algunes dades d'interès

* Segons l'Enquesta de població activa del 1999, Espanya és el país en el qual l'índex d'ocupació femenina és més baix, un 37,3%, seguit d'Itàlia, amb un 38,1%. Queda un llarg camí a recórrer si volem assolir l'objectiu que el març del 2000 el Consell Europeu de Lisboa va fixar en el 60% (Comissió Europea, 2001).

* A Espanya hi ha un total de 3.528.221 persones amb discapacitat, de les quals 1.472.970 són homes, mentre que 2.055.251 són dones. Així, veiem que més de la meitat de les persones amb discapacitat són dones (INE, 1999).

* A la nostra comunitat autònoma, l'Institut Balear d'Afers Socials (IBAS) ha desenvolupat un estudi sobre les necessitats de formació i inserció laboral de les persones amb discapacitat, del qual podem extreure les següents dades d'interès:

- Només un 23% de les persones entrevistades treballen, un 77% no treballa.
- El percentatge de dones que no treballa és més gran i solen tenir una millor preparació.
- Les persones amb discapacitat reco-

a) La importància de la formació i de l'educació

Cal partir de la base de l'educació i la formació com a requisits indispensables per assolir la inserció laboral i la igualtat d'oportunitats. A la vegada que un dels objectius prioritaris de la formació és garantir la integració laboral en les condicions menys restrictives i més productives possibles (Muntaner, 1999).

Partint de la premissa anterior, podem esbrinar els elements que han de caracteritzar la formació, tant profes-

sional com permanent, per promoure la participació elevada i activa de les dones amb discapacitat dins el món laboral i social.

Una formació que té com a punt de partida els interessos, capacitats i necessitats de les persones. Això suposa implicar les persones en el seu procés formatiu i suposa escoltar el que pensen, el que volen, el que necessiten, etc.: escoltar de forma participativa, escoltar per comprendre, per conèixer la realitat. Només això ens permetrà trobar solucions noves i comunes i que realment donin resposta a les necessitats i demandes de les dones amb discapacitat (Schwartz, 1994).

Una formació que ha de donar resposta a les necessitats i demandes actuals del món laboral.

Cal implicar les persones en el seu procés formatiu i escoltar el que pensen, el que volen, el que necessiten, etc.: escoltar de forma participativa, escoltar per comprendre, per conèixer la realitat. Només això ens permetrà trobar solucions noves i comunes i que realment donin resposta a les necessitats i demandes de les dones amb discapacitat

neixen l'existència de certes mancances que els dificulten la inserció laboral: mancances formatives, mancances en l'orientació laboral i les derivades de la pròpia salut (IBAS, 2000).

A partir de les dades esmentades, i pel que fa a la nostra tasca com a educadors, podem destacar els següents objectius que cal assolir:

Que faciliti les eines i els recursos necessaris perquè les dones amb discapacitat puguin enfrontar-se i adaptar-se als canvis continus del mercat laboral, com també perquè puguin accedir a les noves ocupacions que sorgeixen com a conseqüència de les contínues innovacions tecnològiques i demandes socials.

Una formació caracteritzada per l'absència de mites, estereotips i segregacions absurdes. Només

en una societat lliure d'estereotips i prejudicis trobarem el valor de la diferència. No té cap sentit viure en una societat on tots siguem iguals, pensem de la mateixa forma o tinguem els mateixos objectius, però sí que té sentit viure en una societat on tots tinguem els mateixos drets i oportunitats.

Aquesta formació no solament ha de ser prèvia a

... les persones amb discapacitat presenten una baixa autoestima, una manca de confiança en les seves capacitats... És per aquest motiu que cal treballar la seva motivació i l'autoconeixement; la coneixença de la pròpia discapacitat, les seves capacitats i potencialitats i també les seves dificultats.

l'entrada en el món laboral, sinó que, atesa la rapidesa amb què es donen els canvis dins la nostra societat, també sorgeix la necessitat de la formació contínua que faciliti els recursos i mètodes necessaris per interpretar la realitat i enfrontar-s'hi (Shum, Conde i Iglesias, 1998, 36).

b) La importància de l'orientació laboral

Cal una orientació laboral adient que faciliti la totalitat de la informació existent sobre els recursos i les tècniques més actuals de recerca de feina, sobre les noves ocupacions que van sorgint en el mercat de treball, i que promogui i fomenti l'accés de les dones a les ocupacions fins ara típicament masculines.

En la majoria de casos les persones amb discapacitat presenten una baixa autoestima, una manca de confiança en les seves capacitats que es pot traduir en una manca d'interès per la formació i en una actitud passiva enfront del treball (Shum, Conde i Iglesias, 1998, 37). És per aquest motiu que cal treballar la seva motivació i l'autoconeixement; la coneixença de la pròpia discapacitat, les seves capacitats i potencialitats i també les seves dificultats.

Amb les paraules optimistes de Schwartz (1994): "Es poden transformar les nostres resignacions en ambicions".

Així és, si volem transformar la realitat, assolir la igualtat d'oportunitats i posar fi a tot tipus de discriminació envers les persones amb discapacitat cal, en primer lloc, adoptar una actitud activa, i en segon lloc, tenir una confiança plena en les possibilitats i capacitats d'un mateix.

No hem d'oblidar la importància de sensibilitzar la societat en general, els empresaris, els companys d'estudis i de treball, les famílies, etc., de la importància del respecte i l'acceptació de les diferències, així com també de la importància d'acon-

seguir la igualtat d'oportunitats. Tot això, gràcies a la tasca conjunta de tots els individus que conformen la nostra societat.

Cal adonar-nos d'una vegada per totes del valor incommensurable de la diferència.

Referències

Comissió Europea (2001). Informe de la Comisión al Consejo, al Parlamento Europeo, al Comité Económico y Social y al Comité de las Regiones 'Informe anual sobre igualdad de oportunidades entre mujeres y hombres en la Unión Europea (2000)'. Brusel·les, 02.04.2001. COM (2001) 179 final. <<http://europa.eu.int>> (18 d'octubre de 2001).

Comissió Europea (2001). Comunicación de la Comisión al Consejo y al Parlamento Europeo 'Estrategia marco sobre la igualdad entre hombres y mujeres. Programa de trabajo para 2001. Brusel·les, 2.3.2001. COM (2001) 119 final. <<http://europa.eu.int>> (18 d'octubre de 2001).

Dpi Women's Committee. Women's Communiqué. <www.dpi.org/women.html> (18 d'octubre de 2001).

European Disabled Forum (1998). "El Manifiesto de las mujeres con discapacidad en Europa". <www.edf-feph.org> (26 d'octubre de 2001).

Institut Balear d'Afers Socials (2000). Estudi de les necessitats de formació i integració laboral de les persones amb discapacitat a les Illes Balears. Madrid: Fundosa Social Consulting.

Institut Nacional d'Estadística (2000). Encuesta sobre discapacidades, deficiencias y estado de salud 1999. <www.ine.es> (27 de setembre de 2001).

Muntaner, J.J. (1999). La inserció laboral de les persones amb discapacitats. Reconeixement de la seva condició d'adults. Seminaris i jornades de formació 23-31.

Schwartz, B. (2001). *Modernitzar sense excloure* (trad., J. Obrador). Universitat de les Illes Balears. Servei de Publicacions i Intercanvi Científic (treball original publicat el 1994).

Shum, G., Conde, A. i Iglesias, M. (1998). *La mujer con discapacidad física y su situación sociolaboral*. La Coruña: Fundación Paideia.